Ольга КОСТРОМИНА,
orcid.org/0000-0002-6756-7701

кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри англійської мови № 2
 Національного університету «Одеська морська академія»
 (Одеса, Україна) Icanflyuuuu777@gmail.com

ХАРАКТЕР МЕЛОДІЙНОГО РУХУ ТОНУ В ІНТОНАЦІЇ АВСТРАЛІЙЦІВ

Інтерес до вивчення австралійського варіанта англійської мови (AusE) і загалом національних варіантів англійської мови диктується низкою причин. Насамперед це культурна «експансія» англійської мови у всесвітньому масштабі, що сприяє появі раніше не вивчених її варіантів; крім того, це руйнація попередніх стереотипів.

Учені по-різному визначають статус AusE. Він розглядається як варіант англійської літературної мови, подібно до американського (AmE) та британського (BE), як «субстандартний феномен», як територіальний діалект. Австралійські вчені вважають AusE самостійною національною мовою.

Існуючи за умов географічної та культурної ізоляції, під впливом екстралінгвальних чинників – особливостей довкілля та способу життя, контактуючих мов – англійська мова в Австралії набула чималих особливостей. Вони уможливили визначення її статусу як національного варіанта англійської мови, що розвивається власним шляхом і самостійно функціонує в широкій варіативності одиниць усіх рівнів (насамперед лексичного і фонетичного).

Метою дослідження є визначення інтонаційних мелодійних особливостей австралійського варіанта англійської мови з урахуванням гендерного чинника. Завдяки інструментально-фонетичному дослідженню з уживанням методики аудиторського і комп'ютерного аналізу вдалося встановити диференційні інтонаційні особливості мовлення австралійців з урахуванням гендерного фактора.

У жіночому і чоловічому мовленні домінує спадний рух тону, що, можливо, пояснюється впливом британської вимовної системи. Висока частотність висхідного і висхідно-спадного термінальних тонів вказує на інтонаційну особливість австралійської англійської.

Висхідно-спадний тон є однією з яскравих диференційних ознак мовлення австралійців, його частотність в обох гендерних групах значно вища, ніж у британському варіанті англійської мови. За діапазональними характеристиками жіноче мовлення демонструє більш високі максимальні та мінімальні показники ЧОТ. Отже, жіночому мовленню притаманні як ознаки британської стандартної вимови (RP), так і риси місцевого австралійського варіанта, власне високий відсоток використання висхідно-спадного термінального тону, який можна вважати дивергентною ознакою австралійського англійського мовлення.

Ключові слова: австралійська англійська, статус, інтонаційні, мелодійні, чоловіче, жіноче мовлення, термінальний тон, ЧОТ.

Olha KOSTROMINA,
orcid.org/0000-0002-6756-7701

Candidate of Philological Science,
 Associate Professor at the English Language № 2 Department
 National University "Odessa Marine Academy"
 (Odesa, Ukraine) Icanflyuuuu777@gmail.com

MELODIC TONE MOVEMENT CHARACTER IN THE AUSTRALIAN INTONATION

Interest to Australian English study and on the whole to the study of National variants of English is dictated by chain of reasons. First of all, it's the so called cultural expansion of English in the whole world, which promote the appearance of the variants not studied earlier; besides, it leads to destruction of the preceding stereotypes.

Scientists define the status of Australian English (AusE) differently. It is described as variant of English literary language, similar to American English (AmE) or British English (BE), or as "substandard phenomenon", as territorial dialect. Australian linguists consider AusE as independent national language.

Being under the conditions of geographical and cultural isolation, under influence of extralingual factors, i.e., peculiarities of surrounding nature and style of life, of contacted languages – English in Australia has acquired some peculiar features. These features allow to define AusE status as developing in its own way and independently functioning national variant of English with a wide variety of all level units' functioning (firstly of lexical and phonetic).

The aim of the study is to define intonational melodic peculiarities of Australian variant of English with gender factor being displayed.

Due to instrumental phonetic investigation, with the help of auditory and computer analysis such differentiating features of Australian intonation were defined: Falling terminal tone in both male and female speech dominates, which

is possible to explain by the influence of British English intonation. High frequency of Rising and Rising Falling terminal tones points to the intonational peculiarity of Australian speech. Rising Falling tone is one of the brightest differentiating features of analyzed informants' speech. Its frequency in both gender groups is much higher than in the British English. As to range Frequency characteristics female speech demonstrate higher maximum and minimum characteristics, which allow to conclude that female speech has both features of standard British pronunciation (RP), and features of local Australian variant, i.e. high percentage level of Rising – Falling tone in speech. So, Rising – Falling terminal tone may be considered divergent features of AusE.

Key words: Australian English, status, intonational, melodic, male, female speech, terminal tone, Frequency.

Постановка проблеми. Зацікавленість вітчизняних лінгвістів проблемами національних мов, їх природою та функціонуванням у відповідних ареалах поширення останніми десятиліттями значно зросла. Дослідженням фонетичної природи афроамериканської англійської як варіанта англійської мови займалася Г. В. Галянт (2017). О. Я. Присяжнюк (2005) досліджувала територіальні типи вимови в межах британського варіанта англійської мови. О. О. Русавська присвятила свою роботу аналізу просодичних особливостей канадського варіанта англійської мови.

Британський дослідник Г. Брук називає американський австралійський варіант англійської мови «заморським діалектом», змішуючи національний варіант із діалектом.

Вітчизняний науковець Ю. О. Жлуктенко відзначає, що національні варіанти мови становлять сукупність окремих систем загальної мови всієї нації (Жлуктенко, 1981: 17).

Цікавість до австралійського варіанта англійської мови, на думку Д. А. Шахбагової, визначається кількома причинами: по-перше, це відмова від колишніх стереотипів – від надання виняткової переваги британській стандартній нормі RP у навчальних закладах, а по-друге – це культурна «експансія» англійської мови у всесвітньому масштабі, що сприяє появі нових, раніше не вивчених її варіантів (Абызов, 2005). Австралійський варіант англійської мови – це самостійний національний варіант англійської мови з широкою варіативністю вживання одиниць усіх рівнів.

Аналіз досліджень. Існування впродовж двох століть Австралійського домініону, відірваного від метрополії, на думку Г. А. Орлова, залишило свій відбиток на словниковому складі, вимові, граматичній будові англійської мови в Австралії. Автор зазначає, що наприкінці XIX ст. австралійська англійська (AusE) набула специфічних національних рис, завдяки яким вона відрізняється від англійської мови Великої Британії (Бродович, 1988; Орлов, 1978).

У вітчизняній і зарубіжній літературі питанням про австралійську інтонаційну систему не приділено належної уваги. Існує низка досліджень, присвячених вокалічній системі AusE.

Особливу увагу приділено вимові монофтонгів і дифтонгів, які становлять основу австралійського типу вимови (Pauwels, 1987; Peters, 2005; Ramson, 1966).

Вчені висували величезну кількість гіпотез щодо відмінностей австралійської вимови від британської. Вони вважали, що причиною може слугувати клімат, фізіологія, національна психологія, проте А. Мітчел та А. Делбрідж вважають, що причини слід шукати у джерелах походження та історії AusE (Mitchell, Delbridge, 1965).

У складі AusE існує власний варіант літературної мови, у структуру AusE входить важливий компонент – розмовна мова, яка представлена різноманітними регістрами та містить власні австралійські лінгвістичні явища, що поступово проникають із неї в літературну мову (Horvath, 1989; Mitchell, Delbridge, 1965; Pauwels, 1987).

Проте залишається низка питань, які розроблені недостатньо і належно не висвітлені. Серед них – питання про інтонаційні особливості австралійського варіанта англійської мови.

Метою дослідження є визначення інтонаційних мелодійних особливостей австралійського варіанта англійської мови з урахуванням гендерного чинника.

Виклад основного матеріалу. Основним матеріалом дослідження пропонуваної роботи обрано відеозаписи австралійських телевізійних програм «Stories that matter», що містять інтерв'ю з відомими австралійцями – політиками, омбудсменами, діячами мас-медіа та шоу-бізнесу. Усього було досліджено 20 відрізків із мовлення шести інформантів – трьох чоловіків і трьох жінок.

За своїми характеристиками мовлення інформантів є монологічним, квазіспорнтним і становить розгорнуті відповіді на запитання інтерв'юера.

Основним методом дослідження є інструментально-фонетичний аналіз, що складається з аудиторського і комп'ютерного видів. Аудиторами виступали двоє викладачів і двоє аспірантів кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, котрі мають значний досвід аудіювання.

Перед аудиторами було поставлено кілька завдань:

- визначити тип термінального тону;
- виявити дивергентні ознаки мовлення досліджуваних австралійців;
- виділити диференційні гендерні ознаки в мовленні досліджуваних інформантів.

Результати, отримані під час перцептивного фонетичного аналізу, свідчать про варіативний характер мелодійного компонента інтонації. Найбільш частотним у мовленні австралійців є спадний термінальний тон, який становить 28% випадків. Другим за частотністю є висхідний термінальний тон – 25%, далі йде висхідно-спадний тон – 22%. Рівний тон не є рекурентним у мовленні австралійців і посідає четверте місце (15%) за вживаністю у мовленні. На спадно-висхідний термінальний тон припадає 10%.

Спадний термінальний тон особливо преважує в мовленні чоловіків порівняно із жіночим мовленням (16% і 12% відповідно). Висхідний термінальний тон є більш частотним у жіночому мовленні (15% і 10% відповідно). На висхідно-

спадний тон припадає майже однакове відсоткове співвідношення у жіночому і чоловічому мовленні (12% і 10% відповідно).

Спадно-висхідний тон більш рекурентний у жіночому мовленні (8%), хоча поступається решті тонів за частотністю вживання.

Наведемо приклад фонаційного відрізка з мовлення омбудсмена Алана Ашера, у якому яскраво представлено вживання висхідно-спадного тону.

Отже, в австралійському варіанті англійської мови спостерігається значна варіативність у вживанні термінальних тонів. Якщо у британській стандартній вимові RP (Received Pronunciation) відсоток вживання спадного тону становить 58,7% (Присяжнюк, 2002), тобто більше ніж у половині випадків термінальна частина синтагми характеризується спадним рухом тону, то в австралійській англійській спадний тон, хоча й домінує, але є не настільки яскраво вираженим, як у британському варіанті англійської мови.

Частотність висхідно-спадного тону є характерною особливістю мовлення австралійців. Цей тип тону не є частотним у мовленні представників бри-

Рис. 1. Інтонограма мовленнєвого відрізка

Рис. 2. Інтонограма мовленнєвого відрізка

Таблиця 1

Діапазональні характеристики спадного термінального тону. Гендерна диференціація

Інформанти	Спадний термінальний тон		
	F _{max}	F _{min}	Частотний інтервал (відн. од.)
Чоловіки	185	157	1,8
Жінки	179	150	2,1

Таблиця 2

Діапазональні характеристики висхідно-спадного термінального тону. Гендерна диференціація

Інформанти	Висхідно-спадний термінальний тон			
	F _{max}	F _{min}	Частотний інтервал підйому (відн. од.)	Частотний інтервал падіння (відн. од.)
Чоловіки	195	165	1,31	1,6
Жінки	200	184	1,7	1,8

танського варіанта, хоча його частотність характерна для мовлення валлійців (Федотова, 2013).

Інший приклад із мовлення представниці шоу-бізнесу Кетрін Девені (40 років) демонструє вживання спадного термінального тону.

Комп'ютерний аналіз проводився за допомогою програми PRAAT 5.3.8, яка дозволяє дослідити такі частотні характеристики, як:

- діапазон частоти основного тону (ЧОТ) у синтагмі (у Гц);
- характер реалізації діапазону ЧОТ (у відн. од.).

Згідно з результатами, отриманими під час аудиторського аналізу, основним термінальним тоном у мовленні австралійців є спадний термінальний тон у двох гендерних групах. Діапазон ЧОТ у жіночому мовленні варіює від 179 до 150 Гц, у чоловічому мовленні від 185 до 157 Гц. Частотний інтервал є широким у жіночому мовленні 2,1 відн. од та 1,8 відн. од. у чоловічому мовленні (табл. 1).

Другим за частотністю, за визначенням аудиторів, став висхідний термінальний тон. У жіночому мовленні діапазон висхідного руху ЧОТ варіює від 190 Гц до 161 Гц, у чоловічому мовленні – від 181 Гц до 143 Гц. Частотний інтервал висхідного руху тону в жіночому мовленні становить 1,7 відн. од., у чоловічому – 1,4 відн. од.

Висхідно-спадний термінальний тон, що посідає третє місце за оцінкою аудиторів, за діапазо-

нальними характеристиками має високі значення частоти основного тону (ЧОТ) – від 200 Гц до 184 Гц у жіночому мовленні та від 195 Гц до 165 Гц в чоловічому. Середні інтервали висхідного і спадного руху ЧОТ відрізняються в гендерних групах. У мовленні чоловіків частотний інтервал підйому тону становить 1,31 відн. од, а частотний інтервал падіння – 1,6 відн. од. У жіночому мовленні показники частотного інтервалу підйому тону і падіння становлять 1,7 відн. од. та 1,8 відн. од. (табл. 2).

Висновки. Отже, і в жіночому, і в чоловічому мовленні домінує спадний рух тону, що, можливо, пояснюється впливом британської вимовної системи. Висока частотність висхідного і висхідно-спадного термінальних тонів вказує на інтонаційну особливість австралійської англійської.

Висхідно-спадний тон є однією з яскравих диференційних ознак мовлення австралійців, його частотність в обох гендерних групах значно вища, ніж у британському варіанті англійської мови. За діапазональними характеристиками жіноче мовлення демонструє більш високі максимальні та мінімальні показники ЧОТ. Отже, жіночому мовленню притаманні як ознаки британської стандартної вимови (RP), так і риси місцевого австралійського варіанта, власне високий відсоток використання висхідно-спадного термінального тону, що можна вважати дивергентною ознакою австралійського англійського мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абызов А. А. Фонетические характеристики английской компрессированной речи (на материале канадского варианта английского языка) : дисс. ... канд. филол. наук. Иваново, 2005. 242 с.
2. Бродович О. И. Диалектная вариативность английского языка: аспекты теории. Ленинград : ЛГУ, 1988. 193 с.
3. Галянт Г. В. Соціофонетична варіативність мовлення афроамериканської спільноти (інструментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2016. 20 с.
4. Жлуктенко Ю. А. Теория национальных вариантов английского языка. *Варианты полинациональных литературных языков*. Киев : Вища школа, 1981. 261 с.
5. Орлов Г. А. Современный английский язык в Австралии. Москва : Высшая школа, 1978. 172 с.

6. Присяжнюк О. Я. Просодические особенности территориальных типов британского произношения : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Одесса : ОНУ, 2003. 20 с.
7. Русавська О. О. Територіальна варіативність просодії англійського мовлення в Канаді (інструментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2018. 20 с.
8. Федотова М. В. Социально-личностная вариативность английской интонации в речи жителей Уэльса : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 2013. 21 с.
9. Brook G. K. English Dialects. London, 1963. 250 p.
10. Horvath B. M. Variation in English: The Sociolects of Sydney. Cambridge : CUP. 1985. 146 p.
11. Mitchell A. G., Delbridge A. The Pronunciation of English in Australia. Sydney : Angus and Robertson, 1965. 81 p.
12. Pauwels A. Women and Language in Australia and New Zealand Society. Sydney : Fairfax, Syme & Weldon Associates, 1987. 243 p.
13. Peters P. Australia's Many Voices: Australian English – The National Language *Journal of English Linguistics*. 2005. № 6. Vol. 33. P. 189–195.
14. Ramson W. Australian Englis. Canberra: OUP, 1966. 188 p.

REFERENCES

1. Abyzov A. A. Foneticheskie kharakteristiki anglijskoj kompressirovannoj rechi (na materiale kanadskogo varianta anglijskogo yazyka) [Phonetic characteristics of English compressed speech based on Canadian variant of English]: diss. ... kand. filol. nauk. Ivanovo, 2005. 242 s. [in Russian]
2. Brodovich O. I. Dialektnaya variativnost anglijskogo yazyka: aspekty teorii [Dialectal variation of the English language: aspects of theory]. L.: LGU, 1988. 193 s. [in Russian]
3. Galyant G. V. Sociofonetichna variativnist movlennya afroamerykanskoj spilnoty (instrumentalno-fonetychne doslidzhennya) [Socophonetic speech variation of Afro-American community (instrumental phonetic research)]: avtoref. Dys. ... kand. filol. nauk. Odesa, 2016. 20 s. [in Ukraine]
4. Zhuktenko Yu. A. Teoriya natsionalnykh variantov anglijskogo yazika [Theory of national variants of English]. *Varianty polinatsionalnykh literaturnykh yazykov* [Variant of polynational literary languages]. Kiev: Vishha shkola, 1981. 261 s. [in Russian]
5. Orlov G. A. Sovremennyj anglijskij yazyk v Avstralii [Contemporary English in Australia]. M.: Vysshaya shkola, 1978. 172 s. [in Russian]
6. Prisyazhnyuk O. Ya. Prosodicheskie osobennosti territorialnykh tipov britanskogo proiznosheniya: avtoref [Prosodic peculiarities of territorial types of British pronunciation]: diss. ... kand. filol. Nauk. Odessa: ONU, 2003. 20 s. [in Russian]
7. Rusavska O. O. Terytorialna variativnist prosodiyi anglijskogo movlennya v Kanadi (instrumentalno-fonetychne doslidzhennya) [Territorial variation of prosody in Canadian English (instrumental phonetic research)]: avtoref. Dys. ... kand. filol. nauk. Odesa, 2018. 20 s. [in Ukraine]
8. Fedotova M. V. Soczialno-lichnostnaya variativnost anglijskoj intonaczii v rechi zhitelej Uelsa [Social and personal variation of English intonation in speech of Wales's inhabitants]: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk. Moskva, 2013. 21 s. [in Russian].
9. Brook G. K. English Dialects. London, 1963. 250 p.
10. Horvath B. M. Variation in English: The Sociolects of Sydney. Cambridge: CUP. 1985. 146 p.
11. Mitchell A. G., Delbridge A. The Pronunciation of English in Australia. Sydney: Angus and Robertson, 1965. 81 p.
12. Pauwels A. Women and Language in Australia and New Zealand Society. Sydney: Fairfax, Syme & Weldon Associates, 1987. 243 p.
13. Peters P. Australia's Many Voices: Australian English – The National Language *Journal of English Linguistics*. 2005. № 6. Vol. 33. P. 189–195.
14. Ramson W. Australian Englis. Canberra: OUP, 1966. 188 p.